

Povinnost managementu obchodních společností podat insolvenční návrh

Předmětem tohoto příspěvku je poskytnutí základních informací o změně právní úpravy insolvenčního práva, která může mít dopad na řadu podnikatelů (nejen) ve stavebnictví. Do 31. prosince 2011 byl každý dlužník povinen podat návrh na zahájení insolvenčního řízení v případě, že byl v úpadku ve formě platební neschopnosti. Od 1. ledna 2012 má dlužník, který je právnickou osobou anebo fyzickou osobou – podnikatelem, povinnost podat insolvenční návrh rovněž v případě svého předlužení. Nesplnění povinnosti podat dlužnický insolvenční návrh může mít pro manažery dlužníka či likvidátora dlužníka zásadní negativní důsledky.

Protikrizová novela insolvenčního zákona

Povinnost dlužníka podat insolvenční návrh i v případě předlužení byla v zákoně č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), obsažena od počátku.¹ Dne 20. července 2009 však nabyl účinnosti zákon č. 217/2009 Sb., kterým došlo ke změně insolvenčního zákona a dalších souvisejících zákonů. Novela reagovala na zhoršení ekonomického vývoje a změny v insolvenčním zákoně měly být součástí protikrizových opatření státu.² Tato novela odstranila povinnost dlužníka podat na sebe insolvenční návrh při předlužení, kterou do nabytí účinnosti této novely dlužník měl, resp. dočasně účinnost uvedeného opatření pozastavila. Takový stav platil pouze do 31. prosince 2011. Od 1. ledna 2012 má každý dlužník, který je

právnickou osobou či fyzickou osobou – podnikatelem, povinnost podat insolvenční návrh i v případě svého předlužení.

Formy úpadku

Insolvenční zákon rozlišuje dvě formy úpadku dlužníka. Forma úpadku označovaná jako platební neschopnost se týká všech dlužníků. Dlužník je v úpadku, pokud má více věřitelů, má peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit.³ Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je však v úpadku i tehdy, je-li předlužen. Předlužením se rozumí situace, kdy má dlužník více věřitelů a souhrn jeho závazků převyšuje hodnotu majetku dlužníka.⁴ Úpadek ve formě předlužení se tedy může pojmově týkat pouze dlužníka, který

je právnickou osobou či fyzickou osobou – podnikatelem.

Povinnost manažerů podat insolvenční návrh

Dlužník, který je právnickou osobou nebo fyzickou osobou – podnikatelem, je povinen podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl nebo při náležité pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku, a to bez ohledu na to, zda se nachází ve stavu platební neschopnosti či ve stavu předlužení.⁵ Je-li dlužník právnickou osobou, povinnost k podání insolvenčního návrhu mají i osoby, jejichž jednání je jednáním dlužníka. Těmito osobami jsou zejména členové statutárního orgánu právnických osob (jednatel, členové představenstva). Jestliže se jedná o dlužníka, který je právnickou osobou a je v likvidaci, pak má tuto povinnost také likvidátor.⁶

Z výše uvedeného je zřejmé, že statutární orgán jakékoliv právnické osoby, tj. i obchodní společnosti, je povinen podat insolvenční návrh i tehdy, když má obchodní společnost nejméně dva věřitele a souhrn všech závazků obchodní společnosti (splatných i nesplatných) převyšuje hodnotu jejího majetku. Při stanovení hodnoty majetku obchodní společnosti se přihlíží také k další správě jejího majetku, případně k dalšímu provozování jejího podniku. Ize-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že obchodní společnost bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat. Statutární orgán je tedy

povinen podat insolvenční návrh i tehdy, je-li obchodní společnost schopna platit své splatné závazky, ale její souhrnné závazky (splatné i nesplatné) budou převyšovat hodnotu jejího majetku. Povinnost podat insolvenční návrh může vyloučit jen reálné očekávání brzkých konkrétních výnosů ze správy majetku společnosti nebo výnosů ze ziskového provozu podniku.

Jakkoliv se může povinnost dlužníka podat insolvenční návrh i v případě, že je předlužen, zdát přísná, má tato povinnost své opodstatnění. V případě, že je dlužník v úpadku ve formě platební neschopnosti, mohou takový úpadek věřitelé poznat a mohou sami podat proti dlužníku insolvenční návrh. Pokud je však dlužník předlužen, věřitelé nemají téměř žádnou možnost, jak předlužení dlužníka zjistit. Je tedy na manažerech dlužníka, aby vždy důkladně zvážili situaci a popřípadě podali návrh na zahájení insolvenčního řízení. Aby byl případně podán insolvenční návrh včas, musí v souvislosti s předlužením členové statutárních orgánů či další pověřené osoby průběžně sledovat aktiva a pasiva obchodní společnosti, a to nejen jejich účetní hodnotu, ale i jejich reálnou hodnotu, což může být mnohdy dosti obtížné a náročné.

Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu

Členové statutárních orgánů právnických osob a fyzické osoby – podnikatelé nesou za nesplnění

¹ Srov. ust. § 98 odst. 1 insolvenčního zákona ve znění účinném do 19. července 2009.

² Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 217/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

³ Srov. ust. § 3 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁴ Srov. ust. § 3 odst. 3 insolvenčního zákona.

⁵ Srov. ust. § 98 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁶ Srov. ust. § 98 odst. 2 insolvenčního zákona.

povinnosti podat insolvenční návrh osobní odpovědnost vůči věřitelům. V případě, že statutární orgán právnické osoby, resp. jakýkoliv člen statutárního orgánu, či fyzická osoba – podnikatel, nepodá návrh na zahájení insolvenčního řízení, ačkoliv k tomu byl dle insolvenčního zákona povinen, nebo návrh nepodá včas a právnická osoba nebude již mít majetek, který by mohl být použit k uspokojení pohledávek věřitelů, odpovídá věřiteli za škodu nebo jinou újmu, kterou způsobí porušením této povinnosti.⁷ V případě kolektivních statutárních orgánů stihá povinnost podat návrh každého jednotlivého člena statutárního orgánu. Pokud jde o odpovědnost za škodu, nepodá-li statutární orgán insolvenč-

ní návrh vůbec anebo insolvenční návrh podá opožděně, odpovídá věřitelům za škodu nebo jinou újmu, kterou jim tím způsobí, a musí jim zaplatit vše, co již nemůže zaplatit právnická osoba. Škodou nebo jinou újmu se rozumí rozdíl mezi v insolvenčním řízení zjištěnou výší pohledávky přihlášené věřitelem k uspokojení a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na uspokojení této pohledávky skutečně obdržel.⁸ Statutární orgán se může odpovědnosti zprostit jen z důvodů uvedených v insolvenčním zákoně.⁹ Nepodáním insolvenčního návrhu, resp. určitým jednáním za situace, kdy se již obchodní společnost nachází v úpadku, může statutární orgán obchodní společnosti napl-

nit znaky některé ze skutkových podstat tzv. úpadkových trestných činů.¹⁰ Úpadkovými trestnými činy jsou chráněna práva věřitelů, která mohou být jednáním osob, jež jsou v platební neschopnosti či v obdobné pozici, poškozena. Při opožděném podání insolvenčního návrhu dlužníka v případě platební neschopnosti nebo jeho předlužení se mohou členové statutárních orgánů dopustit zejména trestného činu zvyhodnění věřitele.¹¹

Povinnost podat insolvenční návrh není splněna, bylo-li řízení o insolvenčním návrhu vinou navrhovatele zastaveno nebo byl-li jeho insolvenční návrh odmítnut. Pokud tedy statutární orgán sice podá insolvenční návrh včas, avšak návrh nebude řádný, nevylučuje podání takového insolvenčního návrhu osobní odpovědnost členů statutárního orgánu. ■

Autoři:

Jan Tomaier,
partner Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.

Iva Pokorná,
advokátní koncipientka, Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.

Řádný insolvenční návrh

Pro úplnost si na závěr dovoluujeme uvést ještě jednu poznámku.

⁷ Srov. ust. § 99 odst. 1 insolvenčního zákona.

⁸ Shodně rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod R 33/2008.

⁹ Dle ust. § 99 odst. 1 insolvenčního zákona se statutární orgán odpovědnosti zprostit, prokáže-li, že porušení povinnosti podat insolvenční návrh nemělo vliv na rozsah částky určené k uspokojení pohledávky přihlášené věřitelem v insolvenčním řízení, nebo že tuto povinnost nesplnil vzhledem ke skutečnostem, které nastaly nezávisle na jeho vůli a které nemohl odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat.

¹⁰ K úpadkovým trestným činům patří trestné činy poškození věřitele, zvyhodnění věřitele, způsobení úpadku, porušení povinnosti v insolvenčním řízení, pletichy v insolvenčním řízení a porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku.

¹¹ Dle ust. § 223 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v platném znění, se trestného činu zvyhodnění věřitele dopustí ten, kdo jako dlužník, který je v úpadku, zmaří, byť i jen částečně, uspokojení svého věřitele zvyhodněním jiného věřitele.

inzerce

GU **BKS**

Náskok se systémem

Securing technology for you

Otvírat, pohybovat, zavírat, zabezpečit

Okenní technika
Dveřní technika
Automatické vstupní systémy
Systémy managementu budov

www.g-u.com

GU-stavební kování CZ, U Pekařky 314/1, 180 00, Praha 8, Tel.: 283 840 155, Fax.: 283 840 165, office@g-u.cz